

CDN

Centrum Doskonalenia Nauczycieli
w Pile

**GRANTY EDUKACYJNE WIELKOPOLSKIEGO
KURATORA OŚWIATY**

*Kuratorium
Oświaty
w Poznaniu*

**Warunki i sposób realizacji podstawy programowej
kształcenia ogólnego
w klasie IV i VII szkoły podstawowej
z matematyki, przyrody, biologii, geografii, fizyki i chemii**

warsztaty przedmiotowe dla nauczycieli PRZYRODY

CDN

Centrum Doskonalenia Nauczycieli
w Pile

GRANTY EDUKACYJNE WIELKOPOLSKIEGO
KURATORA OŚWIATY

*Kuratorium
Oświaty
w Poznaniu*

Program warsztatów

- 1) Analiza treści podstawy programowej w kontekście dostosowania programu nauczania do indywidualnych potrzeb uczniów.**
- 2) Znaczenie innowacyjności i pracy zespołowej uczniów oraz ukierunkowania procesu wychowawczego na wartości w pracy szkoły.**
- 3) Ewaluacja realizacji nowej podstawy programowej.**

Różnica między obecną a nową podstawą programową:

Podstawy programowe	Adresat	Liczba godzin
Obecna podstawa programowa	Uczeń klasy 4, 5 i 6	9 godzin w cyklu kształcenia
Nowa podstawa programowa	Uczeń klasy 4	2 godziny w cyklu kształcenia

Przedmiot przyroda został ograniczony wyłącznie do klasy 4. w wymiarze 2 godzin tygodniowo.

Założenia ogólne edukacji przyrodniczej w klasie IV szkoły podstawowej

Porównując nową i obecnie obowiązującą podstawę programową dla przedmiotu przyroda w szkole podstawowej, nauczyciel powinien wziąć pod uwagę następujące dane:

- liczba godzin przeznaczonych na realizację treści programowych;
- liczba umiejętności, jakie nauczyciel jest zobowiązany ukształtować uczniów;
- zakres wymagań

Liczba umiejętności, jakie nauczyciel jest zobowiązany kształtować u uczniów

**W związku ze zmianami
zaistniałymi w liczbie godzin
i ograniczeniu funkcjonowania przedmiotu przyroda
wyłącznie do klasy 4,
uległa też zmianie liczba umiejętności,
jakie nauczyciel
jest zobowiązany kształtować u uczniów.**

Porównanie liczby umiejętności

Podstawy programowe	Liczba umiejętności	Średnia liczba umiejętności przypadająca na jedną godzinę lekcyjną w cyklu kształcenia
Obecna podstawa programowa	114, w tym wiele umiejętności złożonych liczonych jako jedna np. * opisuje krajobrazy świata, w szczególności: lasu równikowego wilgotnego, sawanny, pustyni gorącej, stepu, tajgi, tundry, pustyni lodowej, rozpoznaje je na ilustracji oraz lokalizuje na mapie.	114 umiejętności : 225 godzin = 0,51
Nowa podstawa programowa	63, w tym głównie umiejętności proste, np. *opisuje sposoby poznawania przyrody, podaje różnice między doświadczeniem a obserwacją. drugiej części wypunktowanych umiejętności są zawarte aktywności ucznia.	63 umiejętności : 50 godzin = 1,26

Porównanie zakresu wymagań

Treści kształcenia i wymagania szczegółowe jest zawartych 7 działów.
Ogólna tematyka poszczególnych działów przedstawia się następująco:

I. Sposoby poznawania przyrody

Obserwacje i doświadczenia w poznawaniu przyrody.

Przyrządy wykorzystywane w poznawaniu przyrody.

Źródła wiedzy o przyrodzie. Zmysły niezbędne do prowadzenia obserwacji przyrodniczych.

II. Orientacja w terenie

Widnokrąg. Kierunki na widnokręgu i sposoby ich wyznaczania. Miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca. Zależność między wysokością górowania Słońca a długością i kierunkiem cienia. Zmiany w położeniu Słońca nad widnokręgiem w ciągu doby i w ciągu roku. Plan i mapa. Legenda mapy. Kierunki na planie i mapie.

Porównanie zakresu wymagań

III. Pogoda, składniki pogody, obserwacje pogody

Pogoda i jej składniki. Przyrządy służące do pomiaru składników pogody. Zjawiska pogodowe. Stany skupienia wody.

IV. Ja i moje ciało

Wybrane układy budujące ciało człowieka i ich rola w organizmie. Higiena ciała i otoczenia.

V. Ja i moje otoczenie

Bezpieczny wypoczynek. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach. Choroby i zapobieganie im. Różnorodne substancje i ich znaczenie w życiu codziennym. Rośliny trujące, zwierzęta niebezpieczne, zasady postępowania w wypadku kontaktu z nimi. Uzależnienia, w tym od Internetu, telefonu komórkowego i niebezpieczeństwa z nimi związane. Zasady zdrowego stylu życia.

Porównanie zakresu wymagań

VI. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy

Formy ukształtowania powierzchni terenu. Składniki przyrody nieożywionej (skały, wody) i ożywionej (roślinność, zwierzęta). Warunki życia na lądzie.

Przystosowania organizmów do życia w środowisku lądowym.

Las, łąka, pole uprawne i ich charakterystyczne organizmy.

Warunki życia w wodzie. Organizmy wodne. Przystosowania organizmów do życia w środowisku wodnym.

VII. Środowisko antropogeniczne najbliższej okolicy i jego krajobrazu

Składniki środowiska związane z działalnością człowieka. Cechy krajobrazu współczesnego. Przemiany krajobrazu i ich ocena.

Porównanie obecnie obowiązującej i nowej podstawy programowej

Podstawy programowe	Ogólne założenia	Różnice
Obecna podstawa programowa	<p>W części – treści nauczania – wymagania szczegółowe podstawa składa się z 15 działów, w których umieszczone są zagadnienia biologiczne, geograficzne, chemiczne i fizyczne.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">*poznaje najbliższą okolicę, krajobrazy Polski, Europy, lądy i oceany; Ziemię i Wszechświat; krajobrazy świata;*poznaje pojęcie skały, posługuje się skalą;*rozbudowane treści fizyczne i chemiczne.
Nowa podstawa programowa	<p>W części – treści kształcenia – wymagania szczegółowe podstawa składa się z 7. działów, w których umieszczone są w równym stopniu zagadnienia biologiczne i geograficzne. W niewielkim stopniu występują treści fizyczne i chemiczne.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">*poznaje tylko najbliższą okolicę;*nie poznaje pojęcia skały, jak też pośrednich kierunków geograficznych, nie jest wymagane wprowadzenie tych pojęć;*poznaje organizm człowieka – wyłącznie funkcję wymienionych układów i położenie głównych organów np. żołądek, wątroba, trzustka, serce.

Porównanie obecnie obowiązującej i nowej podstawy programowej

Z analizy nowej podstawy programowej dla przedmiotu przyroda funkcjonującego w szkole podstawowej wynika,

że obszarem poznania ucznia jest najbliższe otoczenie.

Poznanie to ma obejmować także bezpieczne zachowania w środowisku w wypadku kontaktu z organizmami zagrażającymi życiu i zdrowiu.

Zagadnieniami wprowadzonymi do nowej podstawy programowej na poziomie kl. 4. są również: ogólna budowa ciała oraz zasady higieny, które nie występują w podstawie programowej edukacji wczesnoszkolnej w kl. 1–3.

Taki zakres treści sugeruje również obecnie obowiązująca podstawa programowa (kl. 4 – najbliższa okolica ucznia, kl. 5 – Polska i jej sąsiedzi, kl. 6 – świat, krajobrazy świata).

Rola nauczyciela przyrody

**Rolą nauczyciela przyrody jest przede wszystkim
zaciekawienie ucznia otaczającym światem**

i pomoc w wyjaśnianiu zjawisk zachodzących w przyrodzie.

**W takim ujęciu przedmiotu ogromną rolę odgrywają zajęcia w terenie,
podczas których uczeń ma możliwość samodzielnego postrzegania
otaczającej rzeczywistości, prowadząc samodzielnie obserwacje pod
kierunkiem nauczyciela.**

Proponowany sposób realizacji treści podstawy programowej

Z przytoczonych zapisów wynika, że nauczyciel uczący przyrody w klasie 4. powinien w swoim rocznym planie pracy uwzględnić częste wyjścia poza salę lekcyjną, czyli zajęcia w terenie.

W projekcie nowej podstawy programowej w punkcie -

Warunki i sposób realizacji można przeczytać:

Większość proponowanych aktywności ucznia wymaga wyjścia z budynku szkolnego, lecz nie muszą to być dalekie wycieczki, wystarczy np. wyjście na boisko szkolne, drogę przed szkołą lub do parku.

Proponowany sposób realizacji treści podstawy programowej

Zajęcia można rozpocząć od wyjaśnienia co to jest obserwacja i na czym polega. Należy uzmysłowić uczniowi, jak ważne są obserwacje i doświadczenia przyrodnicze.

Obserwacje terenowe to również wycieczka do lasu, na łąkę, do parku, podczas których uczeń nie tylko ma możliwość rozpoznawania i nazywania podstawowych organizmów, dostrzegania zależności występujących między nimi, ale także poznaje pojęcia takie, jak: szkic, plan, mapa.

Podczas zajęć w terenie uczeń ma możliwość weryfikowania zdobytej wiedzy i zastosowania jej w praktyce. Z kolei nauczyciel ma możliwość kształtowania właściwych postaw uczniów, doskonalenia umiejętności pracy w zespole, a także zapoznania uczniów z przyrządami niezbędnymi do prowadzenia obserwacji i ich działaniem.

Nowe zagadnienia występujące w podstawie programowej, które ma obowiązywać od 2017 r.

Dział VII. Środowisko antropogeniczne najbliższej okolicy i jego krajobrazy. Uczeń:

1. podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego i określa ich funkcje;
2. określa zależności między składnikami środowiskami przyrodniczego i antropogenicznego;
3. podaje przykłady wpływu działalności człowieka na przeobrażenia środowiska przyrodniczego (miejskiego i wiejskiego);
4. ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu antropogenicznego;
5. charakteryzuje współczesny krajobraz najbliższej okolicy;

Nowe zagadnienia występujące w podstawie programowej, które ma obowiązywać od 2017 r.

Dział VII. Środowisko antropogeniczne najbliższej okolicy i jego krajobrazy. Uczeń:

6. podaje nazwy i wskazuje miejsca występowania obszarów chronionych, pomników przyrody, obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy, uzasadnia potrzebę ich ochrony;
7. wskazuje w terenie składniki środowiska antropogenicznego oraz ocenia ich wygląd;
8. opisuje dawny krajobraz najbliższej okolicy, np.: na podstawie opowiadań rodzinnych, starych fotografii;
9. wyjaśnia pochodzenie nazwy własnej miejscowości;
10. ocenia krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Nowe zagadnienia występujące w podstawie programowej, które ma obowiązywać od 2017 r.

W celu ujednoczenia podstaw programowych dla wszystkich przedmiotów, aktywności zostały włączone do oczekiwanych osiągnięć ucznia.

Warto jednak pamiętać, że nie są to osobne treści nauczania lecz ćwiczenia, obserwacje i działania, które należy uwzględnić jako element w planowanych lekcjach.

Dobór treści został wybrany tak, aby uczeń:

- **poznawał środowisko najbliższej okolicy
poprzez obserwacje**
- **kształtował umiejętność dostrzegania zjawisk i procesów
zachodzących w przyrodzie**
- **umiał podejmować właściwe decyzje w życiu codziennym**
- **Poznał także podstawową budowę własnego organizmu
i utrwalił nawyki związane z higieną własnego ciała i otoczenia,
unikał uzależnień i zagrożeń ze strony używek,
a także niebezpiecznych organizmów.**

**Proponowana liczba godzin nie uwzględnia lekcji powtórzeniowych
sprawdzianów i omówienia sprawdzianów.**

Realizacja podstawy programowej

dobra znajomość podstawy programowej

Analizując nową podstawę programową ze swojego przedmiotu nauczyciel powinien zapoznać się z podstawą programową na niższym i wyższym etapie edukacyjnym oraz częścią wstępną podstawy programowej.

Realizacja podstawy programowej

- 1. Planowanie kierunkowe** wybór zgodnych z podstawą programów nauczania oraz dopuszczenie programów do użytku w szkole lub konstruowanie własnych programów.
- 2. Planowanie operacyjne** opracowanie nauczycielskich planów edukacyjnych oraz wybór podręczników
- 3. Planowanie metodyczne** poszczególnych zajęć edukacyjnych
- 4. Realizacja zajęć** wynikających z ramowych planów nauczania
- 5. Monitorowanie** realizacji podstawy programowej
- 6. Badanie efektów kształcenia**

Realizacja podstawy programowej

➤ PLANOWANIE PRACY

Opracowanie planu dydaktycznego nauczyciela

- rozkład materiału
- plan wynikowy

- Realizacja podstawy programowej, programu nauczania, planu dydaktycznego nauczyciela

Realizacja podstawy programowej

➤ **WYBÓR PROGRAMU NAUCZANIA**
zgodnego z podstawą programową

➤ **OPRACOWANIE WŁASNEGO**
zgodnego z podstawą programową

Dobór treści podstawy programowej w kontekście dostosowania programu nauczania do indywidualnych potrzeb uczniów.

Numer działu	Treści kształcenia	Wymagania szczegółowe	Sposoby realizacji treści kształcenia	Środki dydaktyczne	Dostosowania do indywidualnych potrzeb uczniów
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

**Znaczenie innowacyjności i pracy zespołowej uczniów
oraz ukierunkowania procesu wychowawczego
na wartości w pracy szkoły.**

Trafny dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych poprzez:

- **Stosowanie metod badawczych**
- **Realizacja zajęć terenowych**
- **Wykorzystanie okazji naturalnych**
- **Wykorzystanie metoda projektu**
- **Wykorzystanie internetowych portali edukacyjnych**
- **Praca zespołowa uczniów**
- **Bazowanie na wartościach**
- **Stosowanie innowacji**
- **.....?**

Wartości w pracy szkoły

Pojęcie wartości

„cecha lub zespół cech

właściwych danej osobie lub rzeczy , stanowiących o jej walorach

(moralnych, artystycznych) cennych dla ludzi, mogących zaspokoić jakieś ich potrzeby”

Słownik języka polskiego PWN

Wartości w pracy szkoły

- wiedza
- systematyczność
- rzetelność
- uczciwość
- pracowitość
- zaangażowanie
- punktualność
- sumienność
- odpowiedzialność
- tolerancja
- wyrozumiałość
- uprzejmość
- empatia
- poszanowanie

- lojalność
- kreatywność
- wyobraźnia
- oryginalność
- pasja
- troska o innych
- porządek
- szacunek
- przedsiębiorczość
- dbałość
- sprawiedliwość
- oszczędność
- tradycja
- zdrowie

Ewaluacja podstawy programowej

Realizując podstawę programową kształcenia ogólnego, należy:

- dobrze, zaplanować działania w zakresie realizacji podstawy programowej**
- wdrażać je w praktyce szkolnej**
- badać, jak przebiega proces wdrażania = monitorować**
- przeprowadzać ewaluację podstawy programowej**
- wprowadzać celowe i pozytywne zmiany wynikające z tych badań**

Ewaluacja pedagogiczna

Ewaluacja

(franc.)

**„oszacowanie ,
określenie wartości,
ocena wartości procesów i zdarzeń edukacyjnych”**

PWN Leksykon Pedagogika Warszawa 2000

Ewaluacja realizacji nowej podstawy programowej.

Kryteria oceny realizacji podstawy programowej

- Czy daje możliwości wykorzystania metod badawczych?
- Czy stwarza okazję do realizacji zajęć w środowisku naturalnym?
- Czy stwarza warunki do rozwoju kreatywności uczniów?
- Czy jest zgodna z koncepcją pracy nauczyciela?
- Czy oferta podręczników umożliwia realizację podstawy programowej?
- Czy umożliwia dobór atrakcyjnych metod nauczania?
- Czy umożliwia wykorzystanie zdobytej wiedzy w życiu codziennym?
- Czy jest ukierunkowana na wartości?
- Czy jest podstawą do dalszego nauczania przedmiotów przyrodniczych?
- Czy jest dostosowana do poziomu rozwojowego uczniów?
- Czy ...?

CDN

Centrum Doskonalenia Nauczycieli
w Pile

GRANTY EDUKACYJNE WIELKOPOLSKIEGO
KURATORA OŚWIATY

*Kuratorium
Oświaty
w Poznaniu*

ŹRÓDŁA

1. Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem
Szkoła Podstawowa Przyroda.
2. www.reformaedukacji.men.gov.pl
3. www.ore.edu.pl